

ТАНЕКЕ

ISSN 0134-2266

1989

8

Loomi ja linde pildistasid VÄINO SILM ja GEORG AHER

Kallis lugeja!

Kindlasti oled pidanud oma ja sõprade sünnipäevapidu. Ka asutustel on kombeks sünnipäevi pidada. Seda küll enamasti mitte igal aastal, vaid siis, kui nende sünnist saab mööda ümmargune arv. Tänavu 25. augustil saab täpselt 50 aastat Tallinna Loomaaia avamisest. Siis peame meie koos teiega loomaaia sünnipäeva. Neil ammustel aegadel, kui vanaemad-vanaisad teiesuguste põngerjatena vastset Tallinna Loomaaeda vaatama tulid, asus see Kadriorus ja oli märksa väiksem kui praegune. Esimesed loomad olid pärit Eestimaa metsaelanike seast, aga mõni neist oli loomaaeda toodud kaugemalt. Üks niisugune meie jaoks väga tähtis elukas oli Soomes toimunud laskmise maailmameistrivõist-

lustelt auhinnaks saadud ilves. Talle oli siin nimeks pandud Ilu. Eesti metsades leidis tol ajal ilveseid vaid paarkümmend, mistõttu kõik tahtsid Ilu kangesti näha. See andis loomaaia loomise mõttele hoogu juurde. Ilvesele lisaks toodi Alutaguse metsadest pruunkaru Mari ja talle seltsiks saadi varsti Leedumaalt karu Jüri. Mitmed Eesti linnad saatsid kingitusena väiksemaid loomi, linde ning kaugete maade elukaid osteti neile lisaks. Avamise päeval said loomasõbrad näha juba 130 looma 36 eri liigist. Külatajate lemmikuteks muutusid kohe lõvid Zapik ja Tilli. Nende poegade nimepanekuks kuulutati koguni laste hulgas välja võistlus. Kui kõik ettepanekud läbi vaadati, said lõvilapsed endale ni-

meks Vilgas ja Kõu. Vahepeal oleme palju loomi juurde saanud ja Veskimetsa maile ümber kolinud. Ka maa-ala on nüüd hästi suur, kuigi esialgu on paljud puurid veel ajutised ja kitsavõitu.

Äsja sai valmis uus suur maja elevantidele ja teistele paksunahalistele. Selle ehitamise algusele aitasid tubliti kaasa kõige suurem sõber Leopold ja laste ilusad kirjad Tallinna linnapeale. Aitäh! Vastutasuks näitame teile enam kui neljasajast eri liigist loomi. Tulge kõik vaatama!

Tallinna Loomaaia direktor Mati Kaal

Boki, Pipi, Siim ja teised ahvid

Ahvimaja juures on alati palju rahvast. Ahvid naerutavad külastajaid oma lustliku trallitamise ja osava tegutsemisega. Ometi jääb palju külastajate pilgu eest varjule. Kõige paremini tunnevad oma hoolealuseid zootehnik Tatjana Miljutina ja talitajad Vaike Sädekivi ning Vilma Korv.

Tuttmakaakide peres oli kevadel kurb sündmus. Isa suri. Nüüd on ema Sabina pooleteistaastase poja Siimu vastu eriliselt hell. Emal pole Siimuga kerge olnud. Esimesed kaks kuud pärast sündimist hoidis ta Siimu oma rinnal. Siis hakkas väike maailma avastama: õppis ronima, kiikuma, hüppama. Muhkusid ja kriimustusi, mis ta seejuures sai, ei jõua kokku lugeda. Siis pidi ema niutsuvat Siimu paide ja silitustega lohutama. Saamatu ahvipoe kasvas aga mõne kuuga hellitatud võrukaelaks. Kui algul piisas isa kurjast pilgust, et poeg korralt kutsuda, siis üsna varsti mõjus ainult ema Sabina karm käsi.

Sabina ja Siimu naaber on monapärdik Mona-Lisa. Väle Mona toodi eelmisel kevadel Ginea-Bissaust. Mona armastab väga keedetud kanamune, neid koorib ta meisterlikult oma pikkade peenikeste sõrmedega. Ahvid söövad inimestega samu toite: putru, puljongit, makarone, leiba, piima, mahla ja muidugi rohkesti puu- ja juurvilja, ka vitamiine. Pärdik Monal on rumal komme polüvitamiini pealmine magus kiht ära lutsutada ja kibedam sisu välja sülitada. Seda kasutab ta kriidina puuri seintele joonistamiseks. Praegu elavad meil ka 4 inimahvi orangutanit. Boni ja Lio on kalimantani orangutanid. Nad on kasvult suured, tugevad, punakasruske pika karvaga. Sumatra orangutanid Boki ja Upita on heledama karvaga. Boni oskab hästi inimeste tegevust jäljendada. Kord luges zootehnik Boni juures ajakirja ja andis selle pärast orangutani kätte. Boni võttis Tanja eeskujul ajakirja

keskelt lahti, lappas lehti ning uuris süvenenud ilmel.

Boki on suur tembutaja. Ta kukerpallitab, veeretab autokummi, kiigub kõiega, mõtleb vahetpidamata uusi lõbustusi välja. Suure pealinna loomaaiaast toodud Bokit on vahel ka Moskva huligaaniks kutsutud. Et nimi kandja vääriline on, saime omal nahal tunda. Kuidas täpsemalt, jäägu «Tähekese» ja Boki vaheliseks saladuseks. Lõpuks me igatahes leppisime ära ja mängisime Boki eestvedamisel läbi puurivõre palli. Palli eest oli meil riidenutsak. Ahvipoe Upita, hellitusnimega Pipi, on talitaja Vilma lemmik. Pipi oma ema ei mäleta ja nii peabki ta Vilmat emaks. Paitab ja patsutab teda. Kui Vilma õhtul koju minema hakkab, viskab Pipi ennast põrandale selili, vehib käte ja jalgadega ning karjub nagu jonnakas laps. Üldiselt on orangutanid aga vaiksemad kui näiteks šimpansid, kes on tuntud käratsejad.

Kõige sagedamini, ka talvel külmaga, võib õues näha viit jaapani makaaki. Nemad on oma põgenemistega kuulsaks saanud. Kahel välejalgsel õnnestus juba teel Tallinna Moskvas Šeremetjevo lennujaamas puurist plehku pista. Seal lennujaama suurtes laohoonetes mängisid nad mitu päeva oma püüdjatega tagaajamist, enne kui kätte saadi. Pögenikel oli lõbu laialt. Nad käristasid katki postipakke, närisid puruks kohvisangu. Ega lugu sellega veel jäänudki. Eelmisel kevadel läks neil korda ka loomaaiaast jalga lasta. Praegu uuristavad makaagid usinasti puuri tsementpõrandasse auku. Visa töö tulemusena on see juba päris sügav. Ilmselt kavatsetakse seekord oma plaanide elluviimiseks maa-alust käiku kasutada. Tähendab, vabaduseigatsus ei ole ahvidel kadunud, trikkidest ja tembutustest hoolimata.

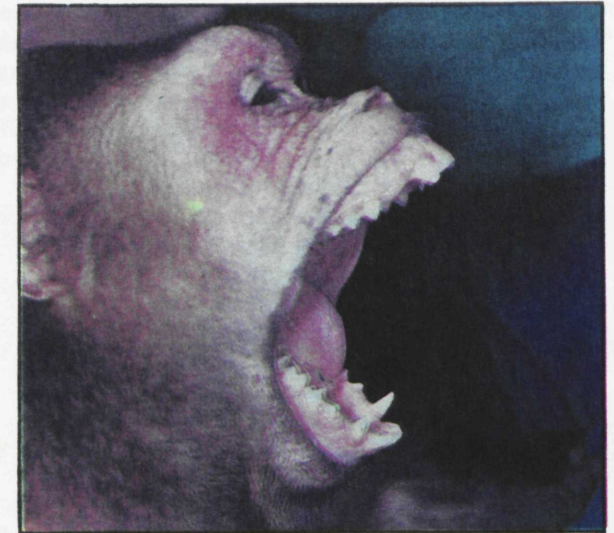
EDA ALLIKMAA

Orangutan

Jaapani makaak

Karumakaak

DINOSAURUSTE KAASAEGSED

Harikrokodill

Ühest K. E. Söödi lastelaulust on mulle meelde jäänud rida: krokodill tegi palju nalja, ajas lapsed toast välja.

Mõnes Aafrika külas oleks ammustel aegadel sellisel laulukesel ka tõepõhi all olnud, sest krokodille oli varem küllalt palju. Praeguseks on enamik krokodilliliike muutunud väga haruldaseks ning bioloogid kogu maailmas näevad palju vaeva, et neid dinosauruste kaasaegseid ka tulevastele põlvedele säilitada.

Hiina alligaatorid on krokodillidest ühed haruldasemad. Nad kasvavad kuni poolteise meetri pikkuseks ning on inimesele ohutud. Sellest hoolimata on neid palju hävitatud. On tahetud nende nahka kottideks, kingadeks, võödeks, kuid neid on tapetud ka lihtsalt hirmust. Alligaatorite elupaikadest on tehtud põllu. Tänapäeval arvatakse looduses elavat veel ainult viissada hiina alligaatorit. Paljud maailma loomaaiad (sealhulgas ka Tallinna oma) püüa-

vad neid loomi paljundada, et tulevikus oleks võimalik loomaaias sündinud loomi loodusesse tagasi asustada. Senised tulemused on selleks vähe lootust andnud.

Lisaks hiina alligaatoritele elab meil maailma suurim krokodill — harikrokodill, kelle koduks on Austraalia põhjaosa. Tema võib kasvada kuni kaheksa meetri pikkuseks. Sarnaselt teistele sugulaste liikmetele veedab ka harikrokodill suurema osa ajast vees, otsides seal kaitset päevase kuumuse ja öise jaheduse eest. Vette veetakse ka maismaalt püütud saak — väikesed imetajad. Harikrokodillide seas leidub ka inimsööjaid.

Krokodillide-hiiglaste kõrval leidub ka krokodille-kärbuseid. Üks nendest, vaevu meetri pikkuseks sirguv tömpkoon-krokodill, elab Aafrika vihmametsade väikestes tiikides ja järvedes. Meie loomaaias elab praegu kolm selle liigi esindajat.

Kõik krokodillid on loomtoidulised. Suurima osa nende toidust moodustavad kalad. Pojad ja noorloomad söövad ka putukaid, figusid ja teisi selgrootuid.

Krokodillide pojad kooruvad nagu kõigil roomajatel munadest. Mune-

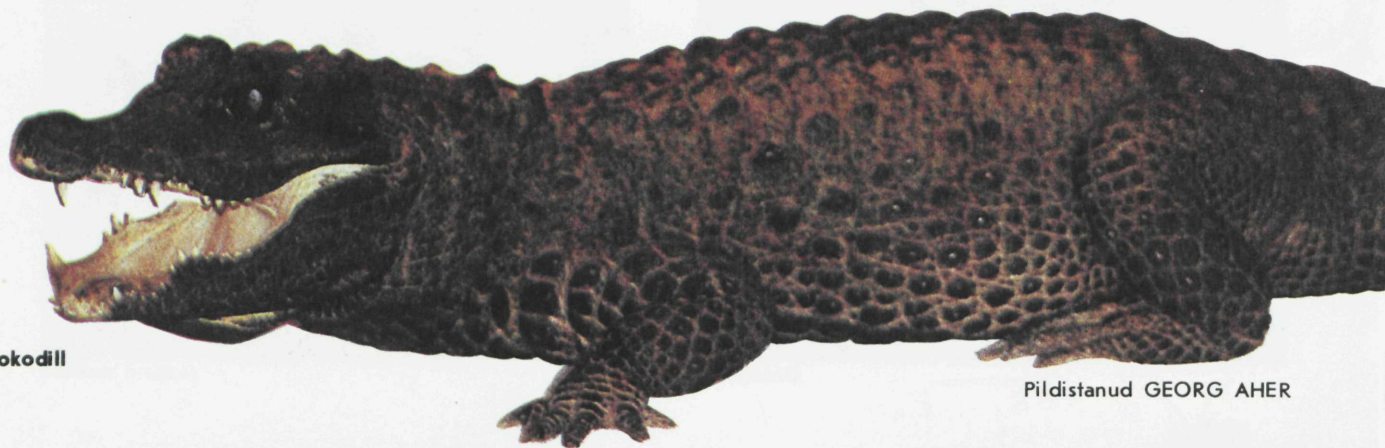

Hiina alligaator

misest poegade koorumiseni kulub umbes kaks kuud ning kogu selle aja valvab krokodilliema kõdunevatest taimedest ehitatud pesa juures. Sel ajal ta ei söö ega joo. Kui koorunud pojad häälitsema hakkavad, kaevab ema nad pesast välja ning kannab suus vette. Pojad järgnevad seal oma emale nagu pardipojad pardiemale. Ema kaitseb poegi veel mitu kuud. Krokodillid on troopilistes maades olnud meilegi tuttava nakkushaiguse — marutõve —

piirajad. Muu hulgas söövad nad koeri, kes on sealkandis peamisteks marutõve levitajateks. Nüüd, kus krokodille on väheks jäänud, on hakanud marutõbi rohkem levima. Krokodillidel nagu teistelgi elusolenditel on looduses täita oma tähtis roll. Eks seepärast ongi maailma kahekümne kolmest krokodilliliigist üheksateist rahvusvahelise kaitse ja hoole alla võetud.

GEORG AHER

Tömpkoon-krokodill

Pildistanud GEORG AHER

JUTTSELG-KÄRNKONN EHK KÖRE

Vanemad inimesed saartel ja Eesti läänearannikul teavad rääkida öistest konnkontsertidest, mil vali hääliitus kõrr... rrrr... rrr... rrr... kostis päikeseloojangust päiksetõusuni. Seda kontserti võis kuulda pea suve läbi.

Nüüd kuuleb kõre laulu endises ilus vaid Manilaiul ja mõnel teisel väikesel saarel. Mujal on see muutunud väga haruldaseks või hoopis kadunud.

Kõre on 7–8 cm pikkune rohekas-kollakat värvi loom. Ta keha on alt valkjas tumedate täpikestega, küljed ja selg on kaunistatud punakate täppidega. Üle selja ninamikust sabani ulatub kollakas jutt, mille järgi loom ka oma nime on saanud. Soomlased nimetavad jutttselg-kärnkonna haisukonnaks, sest ärritatud kõre eritab piimjat vedelikku, millel on küllalt ebameeldiv põlenud püssirohu või kummi hais.

Teiste kärnkonnadega võrreldes on

kõrel suhteliselt lühikesed jalad, mistõttu tema liikumine öistel jahiretkedel meenutab pigem hiire sibamist kui konna liikumist. Päevaks kaevab ta ennast pehmes pinnases maa sisse või leiab varju kivide ja puutüvede alt.

Elupaigana eelistab kõre rannaäärseid niitusid ja luiteid. Mõnes Eestimaa paigas on teda kohatud ka vanades karjäärides või koguni rabades.

Kõred armastavad rohkem kuiva

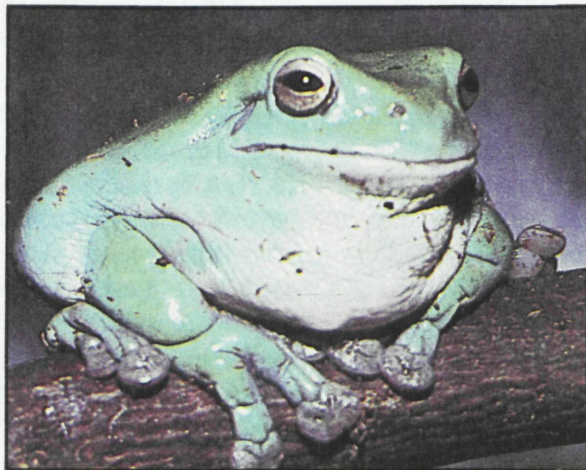
maad kui vee-elu. Vette lähevad nad ainult kudemise ajal. Siis isased löövadki mitme kilomeetri taha kostvat laulu. Emased tulevad vette vaid selleks, et seal pulmi pidada ning pärast pulmatralli jääb sinna kahest-kolmest tuhandest marjaterast koosnev kuni meetripikkune kudunõör.

Erinevalt teistest meie konnadest koeb kõre ka mereveega täitunud

lompidesse. Sõltuvalt vee soojusest kooruvad kullused 5 — 8 päeva jooksul. Nad kasvavad kuni 2,5 cm pikkuseks. Kõikide teiste Euroopas elavate konnade kullused kasvavad tunduvalt pikemaks. Poolteise kuni kahe kuu vanuselt lähevad väikesed konnad kuivale maale ja alustavad iseseisvat elu. Vaid mõnel üksikul neist õnnestub elada kolme-nelja aasta vanuseni ja ise järglasi saada. Viimaste aastakümnete jooksul on kõred meil üha haruldasemaks muutunud. Seetõttu tehakse ka meie loomaaias katset kõresid terrariumis (klaasruum roomajate ja kahepaiksete pidamiseks) paljundada, leida viise, kuidas neid inimese hoole all suureks kasvatada. Siis saaks kõrede arvukust looduses suurendada ja jätta kõrekontserdi kuulamise võimalus ka neile inimestele, kes praegu veel on sündimata.

GEORG AHER

Maailmas on 2700 konnaliiki. Igast kolmest konnaliigist elab kaks puu otsas. Üks nendest on punakäpplehekonn. Puudel püsida aitavad varvaste otstes olevad iminapad.

Kolumbia kärnkonna olemasolust said maailma konnateadlased teada alles 30 aasta eest.

Suure osa aastast veedab aafrika hiidkonn maasse kaevununa. Kõik oma aastased toimetused teeb ta ära paari vihmakuu jooksul.

Pildistanud GEORG AHER

Mõtusekukk ja sinikael

Altai muinasjutu järgi JÜRI RANT

ÕIGE-ÕIGE AMMU ELASID MÖTUSEKUKK JA SINIKAEL KOOS. KUI KÜLMAKS LÄKS, LENDAS SINIKAEL ÄRA SOOJALE MAALE. MÖTUSEKUKK LENDAS TALLE NUTTES JÄRELE. PISARATEST JA PAKASEST HAKKASID MÖTUSEKUKKE SILMAD PUNETAMA JA LÄKSID PAISTE. SINIKAELAL OLII MÖTUSEKUKKEST KAHJU, TA KITKUS OMA KAELA ÜMBERT SINISEID SULGI, TIIBADE ALT VALGEID EBEMEID NING MÄHKIS MÖTUSEKUKKE NENDESSE. SELLEST AJAST PEALE ON MÖTUSEKUKEL SAMASUGUNE SULEKATE NAGU SINIKAELAL — KAELAL SININE, TIIBADE ALL VALGE.

Juhtum musta pantriga

Jaanuarikuul ei armasta suured kaslased õue külma kätte minna. Seetõttu olid nad kõik oma terasvarbadest otsaseinaga tubades, kus talitaja Heidi Nurmela hommikul kell üheksa kiskjate-maja teenistuskäiku astus.

Vana isalõvi tegi oma puuris nurgast nurka ulatuvaid ringe. See oli tema hommikvõimlemine. Kõrvalkambrites tukkusid emalõvid. Varbseinast ohutusse kaugusesse hoidudes jõudis talitaja musta pantri asupaigani ja võpatas. Puuri põrand oli üleni verejälgedes. Must panter Fuuria aga kõssitas kaugemas nurgas, parem esikäpp kohutavalt purustatud.

Talitaja ruttas abi järele. Õnneks leidis ta seda kohe. Zootehnik Liivi Allasel oli juhtumisi valvepäev. Siitpeale läks vägede juhtimine tema kätte.

Kõigepealt tuli loomaia arst välja kutsuda. Temal ei olnud

valvepäev. Telefoni tal ei olnud. See-eest oli ta aga jätnud teate, kus teda keskpäeva paiku leida võib. Sinna, hipodroomil asuvasse ratsabaasi, helistatigi.

Järgmiseks oli tarvis Fuuria transpordikasti paigutada. Suurte kiskjate puhul on see keerukas ülesanne. Igal loomal on isikupärane käitumisviis, oma tavad ja kombes. Liivi Allas on Fuuria päris pisikesena oma hoole alla saanud, nimigi oli tema pandud. Ta teadis, kuidas toimida. Toiduga meelitamine pantrile ei mõjunud. Kuid Fuuria oli paigatruu. Kui ta kõrvalpuuri aeti, püüdis ta ruttu vanasse paika tagasi saada.

Seda nüüd kasutati. Panter oma puurist välja hirmutatud, seati selle luugi ette otsast lahtine kast. Fuuria nuuskis kastisuud kahtlustavalt. Sel hetkel viskas Liivi Allas lakke lumepalli. Pall purunes, tükid kukkusid ülalt pantrile kaela. Panter ehmus

Miks krokodill kanu ei söö

Aafrika muinasjutu järgi JÜRI RANT

OLI KORD ÜKS KANA, KES IGA PÄEV JÕEL JOOMAS KÄIS. ÜHEL PÄEVAL MÄRKAS TEDA KROKODILL JA TAHTIS TA ÄRA SÜÜA. KANA PISTIS KARJUMA: «MIS SA OMETI TEED! KES SIIS OMA ÕE ÄRA SÖÖB!»

KROKODILL JAHMUS SELLEST NII, ET LASKIS KANA LAHTI. HILJEM HAKKAS TEDA SEE ASI VAEVAMA. KUI VEND JA ÕDE, SIIS PEAVAD NAD JU SUGULASED OLEMA. AGA KUIDAS SAAB KANA KROKODILLI SUGULANE OLLA! KROKODILL LÄKS SISALIKU KÄEST KÜSIMA.

«KULLA VENNAS,» ÜTLES SISALIK. «KAS SA SIIS EI TEA, KUST KANA LAPSED TULEVAD! IKKA MUNAST, NAGU SINU JA MINU JA KILPKONNA OMAD. SEETÖTTU OLEME KÕIK SUGULASED.»

NÜÜD TEAD SIIS KA SINA, MIKS KROKODILL KANU EI SÖÖ. SUGULASTE ASI.

ja vupsas kastisuust sisse.

Kuidas pannakse operatsioonilauale minev kiskja magama? Operatsioonitola eesruumis paigutatakse loom erilisse, liikuvate varbseintega puuri. Neid seinu nihutatakse seni koomale, kuni kiskja ei saa enam oma asendit muuta. Nüüd on võimalik süstlanõel tagakintsu torgata. Kümne-viieteistkümne minuti pärast patsient magab.

Mis siis oli vaese musta pantriga juhtunud? Panter Fuuria kõrvalruumis elab jaaguar Krapik, pantrist tunduvalt suurem ja võimsam kiskja. Ilmselt oli Fuuria käpaga luugipragu kraabunud. Jaaguar sai küünised hammaste vahele ja tõmbas nii, et pantri mõlemad randmeluud murdusid. Vigastused olid nii suured, et Fuurial tuli neli küünist amputeerida. Talle jäi nõnda öelda ainult põial alles. Kuidas aga panna randmeluud kinni kas-

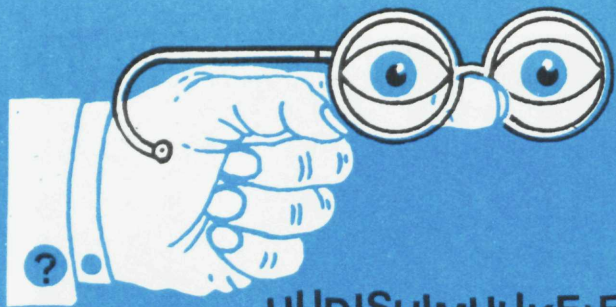

Kiirik-kipkonn elab Madagaskaril

vama! Siin võeti appi terasvarbad, plaadid, mutrid ja kruvid. Muidugi mitte seesugused, mis igas kodus leida, vaid erilised, erilisest materjalist. Murdunud luudesse puuriti augud, aukudest pandi läbi vardad, need kinnitati omakorda plaatidega. Niiviisi sai pantri käpp raudse vesti. Fuuria kandis kuus nädalat käpa küljes loomaaria arsti Arvo Allase välja mõeldud kaadervärki. Siis olid luud tugevasti kokku kasvanud.

Nüüd on must panter Fuuria jälle oma vanas elupaigas. Kui te näete teda õuetarandikus puutüvel ronimas, võite tähele panna, et tal on oma paremast esikäpast palju abi. Luugile, mille vahel käpp viga sai, on nüüd üks raudlatt kaitseks peale keevitatud.

JAAN RANNAP

UUDISHIMULKELE

Kas teate, et...

- lövi- ja tiigripoeg kaaluvad sündides ainult 1 kg.
- kiskjate pojad tulevad ilmale täiesti abitukena, silmad ja kõrvad suletud, ilma hammasteta. Rohusööjate talled-vasikad sünnivad kõik kuulajate-nägiljate-käijatena.
- rebasekutsikad sünnivad peaaegu süsimustadena, ainult sabaots on valge.
- meie loomaaias on tiigritel sündinud kõige rohkem 5 poega pesakonnas.

- karude maluspalaks on kalamaksaõli.
- kõikidele kiskjatele antakse suvel lisaks lihale värskelt niidetud rohtu ja talvel orast.
- iga elevant sööb päevas muu hulgas 1 kg sibulat ja joob ämbritäie teed.
- kümnele karule keedetakse suvel 80 kg tanguputru päevas. Ühe päevaga söövad nad 30 saia ja 25 leiba ja nädalaga 1 kg mett.

Kohtumine ninasar

Helistasin loomaaeda: «Tere. Palun Imbi Tanieli.»

Varsti ta vastaski: «Jah, ma kuulen. Tahate tulla Mörriga kohtuma. Tulge kas või kohe.»

Mörri (passi järgi Murray) on must-ninasarvik. Teda kutsutakse ka teravmokaks, sest ta ülamokk on teravdunud ja ripub üle alamoka. Sellega haarab ta toitu. Teadsin, et Mörri on kahekümne aastane, sündinud Aafrikas ja püütud seal aastasena. Tallinna Loomaaed sai talle koduks möödunud sügisel.

Loomaaeda sõitsime koos töökaaslase Edaga, kes kirjutab selles «Tähekeses» ahvidest. Läksime, nagu Imbi juhatas: elevantide maja uksest sisse, mööda koridori selle lõppu ja siis... Keegi avas meile ukse. Arvasin, et see on dresseerijate ruum. Nägin esialgu vaid elevante. Üks neist oli küljeli, lont üsna meie jalgade juures. Just lõpetati tema pesemist. Ausalt öeldes ma ei mäleta, kas Imbile «Tere» ütlesin. Surusime seljad vastu seina ja seal me seisime. Jälgisin ainult elevante ja kartsin, et kohe võtab üks neist mu londi otsa või tõmbab pikali. Jalga jala kõrvale seades nihkusime «lontidest» kaugemale, Imbi poole. Ja siis alles

märkasin käeulatuses ninasarvikut.

Vaatasin

Imbile otsa ja mõtlesin: milline väike blond naine, aga nii julge. Teadsin, et Imbi töötas 20 aastat Moskva Tsirkuses žonglööriana, klounina ja dresseerijana. See rahustas ja andis kindlustunde.

Imbi rääkis: «Mäletan, et Mörri toodi meile möödunud aasta 13. septembril. Käisin teda suure auto kastis uudistamas. Paluti, et mina hakkaksin teda hooldama. Tunnistan siiralt, et ka mina kartsin teda algul.» Siin meie jutt katkes. Imbi läks elevantide juurde, kellele anti parasjagu heinu. Mörrile see ei meeldinud. Tema nõudis mõminaga oma osa. Imbi võttis elevantide eest heinatuusti ja andis oma käest Mörrile. Teadagi jäi sellest väheseks. Imbi läks ja tõi Mörrile porgandeid ja kapsaid. Neid nosis ta isuga.

«Palju see mürakas kaalub!» tahtsin teada.

«Pole kunagi tema juures aias käinud ega sülle võtnud,» naljatas Imbi ja lisas: «Arvan, et kolme tonni ümber.» Seega umbes kolm sõiduauto. Nüüd on Imbi Mörriga harjunud. Mörrigi tunneb ja vajab Imbit. Kutsub teda algul vaikse mõminaga ja kui Imbi ei tule, siis teeb kõvemat häält. Imbi silitab siis Mörri pead ja sarve, paneb oma pea tema vastu ja räägib Mörriga. Pikkamisi langevad teravmoka kõrvad tahapoolle. See tähendab, et tal on hea olla. Imbi jutustas: «Ettevaatlik peab ikka olema. Ühel päeval tulin siia ruumi kilekotiga. Tegin selle tühjaks ja hakkasin kotti tasku toppima.

Selle kröbina peale Mörri ehmus ja siis äkki ründas. Vihasena hakkab ta sarvi raudlattide vastu hõõruma.»

Imbi muidugi rahustas Mörri maha.

Kord vihastunud ta aga ühe elektriku peale. Hõõrunud sarvi nii, et kogu ruum olnud nagu jahutolmu täis. Elektrik pistis aga jooksu.

viku ja elevantidega

Ruum, kus selle loo kirjutamise ajal elasid Mörri ja elevantid Karl, Fiin ja Droi, on üsna väike. Mis siis imestada, et ka omavahel kakeldakse. Elevantid loobivad naabrit söömata jäänud puuokstega. Mörri sööb need tavaliselt ära. Vahel läheb aga temagi marru ja siis ta möriseb naabrite peale. Et elevantid öösel Mörrit ei tülitaks, siis pannakse nad jalgu-pidi ketti. Nii elati vanas majas.

Imbi ja tema abiliste tööpäev kestab hommikust hilisõhtuni. Tuleb elevante õpetada, ruume koristada, toitu tuua, loomi pesta, Mörri sarvele rohtu panna... Imbi tööpäev lõpeb suvel siis, kui lahkub viimane loomaia külastaja. Oli erutav, põnev ja kasulik käik. Saime näha tubli naise Imbi igapäevast tööd.

ELJU MARDI

Elevandi haistmis-, kompimis- ja haaramiselundiks on lont. Selle tipus asuva sõrmikjätke abil saab ta haarata ka väga väikseid esemeid.

- ahvid söövad meeleldi küüslauku ja sibulat.
- meie loomad joovad päevas 40 liitrit piima, liitri petti, liitri keefirit. Nad söövad 70 pakki kohupiima, 218 muna, 62 kg värsket kala, 14 kg sibulat, 10 kg hautatud hernest, 175-192 kg liha. Kõrvukfaasanid ja papagoiid söövad ka juustu.
- kiskjatel on loomaiaas kaks näljapäeva nädalas, seda just tervise hoidmise vajadusest. Ei saa ju loom looduses iga päev kõhtu täis.

- eriti haruldane loom on euroopa naarits, keda on looduses säilinud üksikutes kohtades, sealhulgas ka Eestis.
- kõige vanem asukas meie loomaiaas on sookurg, kes elab siin juba 1949. aastast.

Koostanud DAGMAR SAAREVÄLI

Õõ loomaaias

Õõ on salapärane ja imeline koduski, mis siis veel õöst loomaaias rääkida. Kodus on saladusi täis ja liiga pikad jõulu- ja nääriöö, sünnipäevaöö. Siis katsud küll erksa unega olla, et kingitusetoojat näha, aga võta näpust. Enamikul juhtudel suudab õõ oma saladusi hoida.

25. augustil on Tallinna Loomaaial sünnipäevaöö. Loomad ise seda ei tea. Neile on õõ tavaline. Päike loojub. Öismäe tornmajades süttivad tuled. Ühed loomad ärkavad, teised sätivad magama. Mere poolt puhuv tuul sahistab puulehtedes. Siinses metsatukas vabalt elavad kitsed tulevad lagedamale jalutama.

Jääkaru pojad leiavad endile mänguasju kõige erinevamatest esemetest.

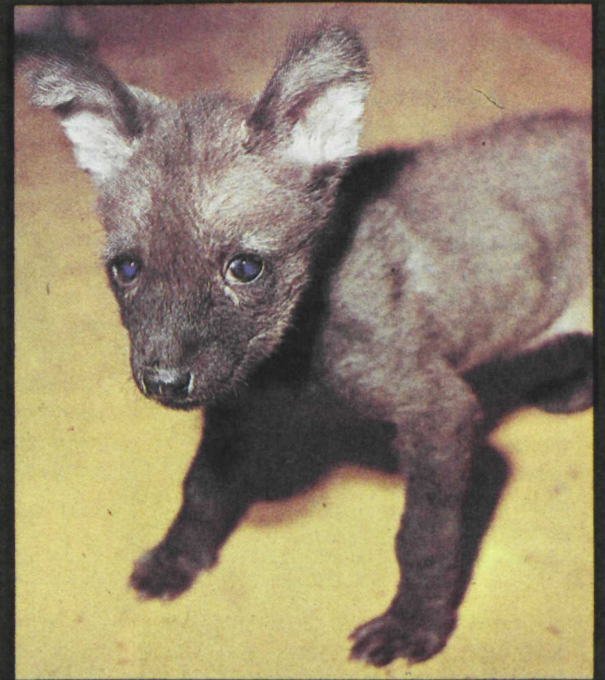
Miks küll koeravõtu vastu alati on vanemad — hirmus armsa koera ostu ikka takistavad nemad!

Servalipoeg tunneb end kasuema kõrval üpris kindlalt.

«Kes käib õues kutsikaga, kes see toas ta loike peseb, kes see korjab koeralaga! Mõelge ikka, inimesed!»

Rebasekarva lakkhuntide kutsikad on peaaegu mustad.

Ja kui koer on siiski toodud, memm on torisema varmas: «Küll on loru ilma loodud — paharet! . . . Kuid muidu armas . . . »

edasi. Kui üks kogemata juhtus lahti jääma, loivas ta kohe talitajale järele. Servali poja võttis oma piimale ühe töötaja kass, kellel parajasti pojad olid. Loomaaias elavad kaslased ei pea oma järglaste eest hoolitsemisest suurt lugu. Milli Lippmeisteri hooldada on olnud kõige rohkem hüäänipoegi, tiigri- ja lõvikutsikaid, üks must panter. Tema lemmikud on lõvid. Kauaks on meelde jäänud lõvipoeg Ralf, kes nüüd Moskva tsirkuses trikke teeb. Ralf jäi imikutemajja üsna kauaks, tema jaoks lihtsalt polnud muud kohta. Ralfile pandi rihm kaela ja viidi õue jalutma. See meeldis talle väga. Kui teda majja tagasi tuua taheti, hakkas ta jonnima, nagu tihti lapsedki teevad, kui ei taha tuppa minna. Ralf heitis ukse ette porilompi pikali ja ei näidanud mingit soovi sealt välja tulla. Kuid inimene kavaldas lõvipoja üle. Ralf armastas nimelt mängida. Kui siis tema nina ees vitsakest liigutati, unustas ta toahirmu ja tormas vitsa järel uksest sisse. Talitaja pidi siis kiiresti ukse kinni saama.

«Kõige paremini õpib loomi tundma neid jälgides,» ütleb Milli Lippmeister.

Lõvi

LEELO TUNGAL

Ema, kas sa võiksid korraks lõviks hakata, kas või emalõviks — selleks, kes käib lakata? Küüned-hambad emalõvidel on kah ju! Ütled, et ei oska lõvi olla... Kahju!

Muidu kahekesi läheksime tänaval paha poisi juurde, ja sa paneks täna tal käpa öla peale, ütleks lõvikeeles: «Mühh!»

Mu nägu seisaks eluaeg tal meeles!

LEELO TUNGAL

Koeravõtt

Päeval töö on isa-ema, vend on söimes, õde koolis. Kodus koer ja vanaema valmistavad söögipoolist.

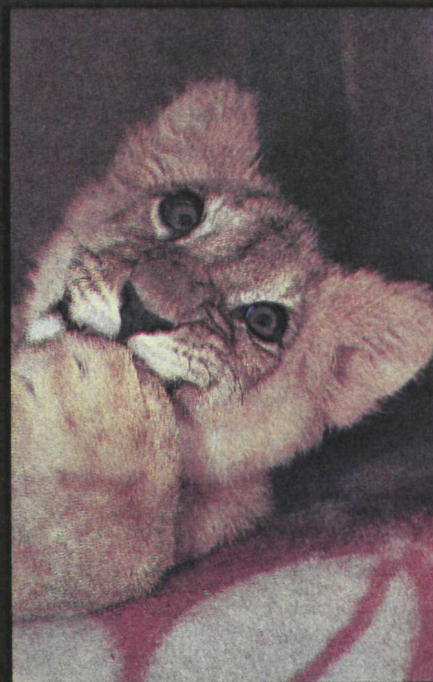
Koer teeb loike, ringi kolab, tahab kingi nakitseda... Pikapeale üles sulab siiski vanaema süda.

Lastepere aina tõttab — alles tuli, juba kadus... Mis neil viga koera võtta, kui hea memm on ikka kodus!

Lähemini õhtusel ajal aedikute vahele käima. Inimtühi loomaaed üllatab oma vaikusega. Hülged lobistavad rahulikult basseinis. Ainult paabulinnud kriiskavad ja kolm laululuike laulavad nagu kaanonit, üks ees, teised järel. Davidi hirv tuleb kohe aia juurde, kui jään tema veel värisevatel jalgadel ukerdavat talle vaatama. Karud magavad nohinal, kaeluskaru ohkab läbi une raskelt. Ei tea, kas tal tulid meelde pojad, keda nüüd inimesed kasvatavad. Tiiger ei tee minust väljagi, kuid lumeleopard hakkab ärritatult vastu aeda hüppama. Kui ma ennast ei liiguta, ta rahuneb pisut. Hüään vaatab ja haigutab. Ilves tõuseb palgi pealt pikutamast, keerab selja ja pissib minu poole. Sellega ta annab selgelt märku, et olen siin kontvööras. Üle metsa paistvates tornmajades hakkavad tuled kustuma. Hakkamini minema. Õise loomaaia saladustesse nii lihtsalt, vaid mõne käiguga, ei pühenduta.

VIIVI VARIKSAAR

Lõvid on ühed kõige paremini loomaaia tingimusi taluvad kaslased. Võib-olla tuleb see sellest, et nad on kassidest ainsad, kes karjas elavad.

Metsloomad

INGE TRIKKEL

Tiia pidi vihikusse metsloomi kirjutama. Tiia elas linnas suure pargi lähedal. Pärismetsas polnud ta õieti käinudki, ainult korra vanaemaga ja ka siis ainult metsaserval, kus kasvas riisikaid. Vanaema elas suurte metsade keskel, kõik rääkisid, et kuidas ta küll julgeb. Aga vanaema julges — oma kodu ju! Tiia mõtles vanaema loomade peale ja kirjutaski kohe vihikusse:

«Siga.»

Ise kokkus ära, et hakatuseks oleks pidanud mõne ilusama looma kirjutama. Õnneks oli üks rida ülalpool veel tühi. Sinna kirjutas:

«Lehm.»

Ja alles siis sai aru, et need ei ole ju üldse metsloomad!

Nüüd hakkas Tiia vanaema räägitud jutte meelde tuletama. Kohe kirjutas: «Hunt.»

Siis tuli veel mitu looma järjest meelde: «Reinuvader. Mesikäpp. Väle põder.» Vanaema oli talle muinasjutte rääkinud, nendes oli ikka väle põder. Mutionu laulus oli ka väle põder.

Veel mitu looma tuli meelde: jänku ja siil ja . . . Aga ei, jänkused kasvatati ju puuris ka, jänku ikka ei olnud see p ä r i s metsloom. Siil ka ei olnud, sest see käis maasikas maiustamas ja lakkus õues alustassi pealt piima. Mutt ka ei olnud, mutt uuristas aias käikusid. Vanaema oli mutiga sellepärast pahusis, aga Tiia pidas muti suurest ja tähtsast tööst lugu. Ise nii pisike, aga usin! Ööd ja päevad läbi töötab.

Tiia istus ja mõtles.

Järsku tuli meelde: metssiga!

Oligi hästi!

Sest siga oli juba enne vihikusse kirjutatud, nüüd kirjutas ainult ühe sõna juurde:

Mets Siga.

Aga lehma tõmbas hoopis maha, sest metslehmi ju ei olnud! Korra mõtles orava peale ka, aga ei, orav oli hoopis pargiloom. Elevant, tiiger ja lõvi olid seevastu loomaaloomad.

Aga madu! Ei, madu ei olnudki loom, sest loomadel on ju jalad all, aga maol ei ole. Ja madu on nii hirmus ka, et teda ei oleks üldse tahtnudki vihikusse kirjutada, sest siis oleks Tiia seda vihikut kartma hakanud.

Kooli minnes tuli Tiiale pähe mõte, et ei tea, kas metslinde ka olemas on. Aga ei, kindlasti ei olnud — kõik linnud on ju õhulinnud!

Suurkudu

Pruunkaru

Tüügassiga

Kodulinnud

INGE TRIKKEL

Tanel oli esimese aasta koolipoiss ja muresidki oli tal seepärast palju. Väike pea vahel kohe kumises nendest.

«Mis sul homseks teha on!» küsis ema. «Õpetaja käskis kodulinde kirjutada!» «No see on küll lihtne!» arvas ema ja tõttas ise laulukoori proovi. Mis temal viga. Ei pea linde üles kirjutama. Ainult laulab nagu linnuke. Tanel käis toas ja õues, õngitses purgist natuke kõrvitsa-salatit, mängis kassiga, aga aeg läks. Tuli pihta hakata.

«Kana,» kirjutas Tanel vihikusse. Siis kirjutas veel: «Tibu. Kukk.»

Vaatas jälle aknast õue, vares vaikus koduvärava kõrval kuuseladvas.

Tanel kahtles natuke, aga kirjutas ikka:

«Vares.»

Kindlasti on nii, et muist on metsavaresed ja muist koduvaresed. Seda varest tundis Tanel hästi, tal oli hirmus vali hääl. Varblane sirtsus kaevu juures. Vurr-di siia, vurr-di sinna, keksis ja kädistas, siis lendas üle aia minema. «Varblast ei kirjuta,» mõtles Tanel. Sel hetkel lendas suur kole kajakas õue kohale näägutama. Ema just niimoodi kajaka kohta ütleski: «Näägutab.»

Ema oli kajaka peale hirmus tige, eelmisel nädalal oli üks kõögiakna peale lennanud ja aknalauale jahtuma pandud kotlettidest pooled ära söönud. Ei viitsinud isegi siis ära minna, kui ema kõva häält tõstis. Lõpuks tõusis õhku, raske ja rasvas, ning tegi pilkeks veel koledat häält ka.

Ema viskas kotletid minema, ise nuttis. Head kotletid olid. Ja hakkliha pole alati saadagi. Pärast keetis kaussi tükki aega kuumas vees, et linnult mitte mõnd tõe saada.

Sellest ajast peale oli ema kajakatega

löplikult riius, tal kohe valutas nendest pea.

«Ei, kajakat ma vihikusse ei kirjuta,» arvas Tanel.

Aga siis lendas tihane pekitükki nokitsema, kurgu alt valge, kõht kollane, ise nii ilus ja puhas, nagu polekski ümbrus porine. Ei tea, kus tihased end küll pesevad! Ehk vihmaveetünnis! Vähe-malt suvel! Aga ei, sinna upuksid nad ära.

Tihane jättis korraks nokkimise, vist oli esimene nälg kustutatud, ja vaatas oma nõöpsilmadega otse aknast sisse, nagu tahaks tere öelda.

«Tere, tihane!» ütles Tanel tasakesi, et lind ei ehmuks.

Ja tihane oleks nagu noogutanud.

Tanel kirjutas vihikusse:

«Tihane.»

No nüüd oli juba küll palju linde: kana, tibu, kukk, vares, tihane. Kõik koduõue omad.

Kui Tanel voodisse läks, tuli veel üks lind meelde: kalkun! Selle kirjutas ka.

Jahifaasan

Purpurhaigur

Paabu-kroonkurg

Kiiverkaasuar

Kaval rebane

Mul elab maal onu Ants. Tal oli valge kukk ja palju kanu. Suvel hakkas meil külas käima kaval rebane. Ükskord, kui maale läksime, ei olnud enam kukelaulu kuulda. Rebane oli ta ära viinud. Nüüd jalutavad kanad ettevaatlikult ja kurvalt ringi.

Andrus Illus Elva 1. Keskkoolist

Lumekakk

Gangster

Mul on kodus priske hamster, valge justkui lumi ta. Käitub nagu väike gangster, oma poegi hammustab.

Tema lemmikroaks on porgand, kapsad, tangud ja ka riis. Kadestavad teda rongad, et ta elu on nii «viis».

Jookseb mööda puuri ringi, kõik ta ajab sassi. Puurist väljas närib kingi, peidab ennast tassi.

KADRI PÖDRA
Tallinna 7. Keskkoolist

Viigerhülge poeg

Lugu hamstrist

Ma läksin kevadel maale ja võtsin oma hamstri kaasa. Maal lasksin ta õuele lahti. Alguses valvasin teda, kuid siis kutsus vanaema mind kööki. Ma läksin ja kui tagasi tulin, ei olnud hamster enam seal, kus enne oli. Me hakkasime teda otsima. Hamster oli juba aeda läinud. Ta nägi seal päevalille, ronis selle otsa ja tahtis seemneid süüa hakata.

Kuid seemneid ei olnudki veel ja et päevalill tuule käes nii kõvasti kõikus, kukkus hamster sealt maha ja lõi pea ära.

JOEL ZERNASK
Tallinna
Muusikakeskkoolist

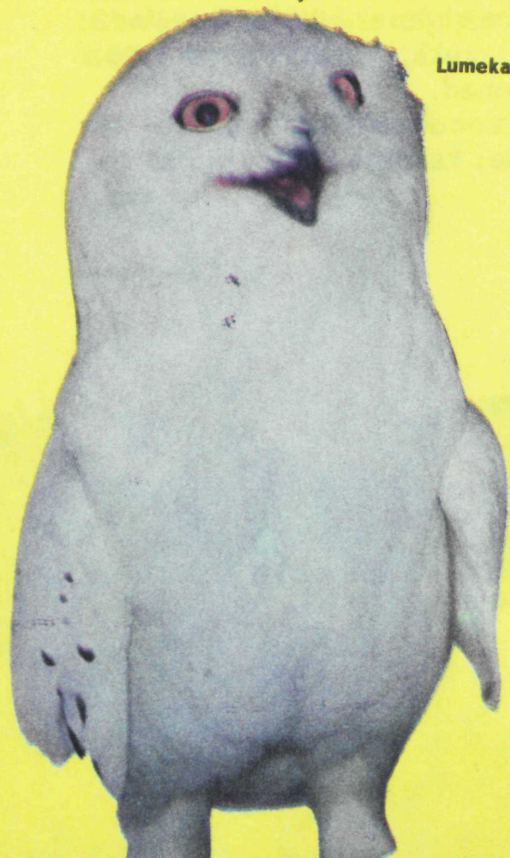
Lumeleopardi poeg

Lugu meie notsust

Varakevadel läksin sõbraga metsa jalutama. Äkki nägin lume sees üht väikest tompu liigutamas. Läksime lähemale ja vaatasime, mis loom see võib olla. Algul me ei tundnudki ära. Võtsime loomakese kaasa ja läksime kodust küsima, et kas on ikka metssiga. Ema ütles, et on küll. Algul oli väike notsu arake, hüppas kõrgele ja puges peitu, kuhu sai. Tema pärast pidime pool seksioonkappi paigast ära tõstma. Hiljem harjus ta meiega nii ära, et meie juures ainult magaski. Nüüd on ta aga nii suur, et peab kodusigade juures aedikus elama.

Janek Kürsa Avinurme Keskkoolist

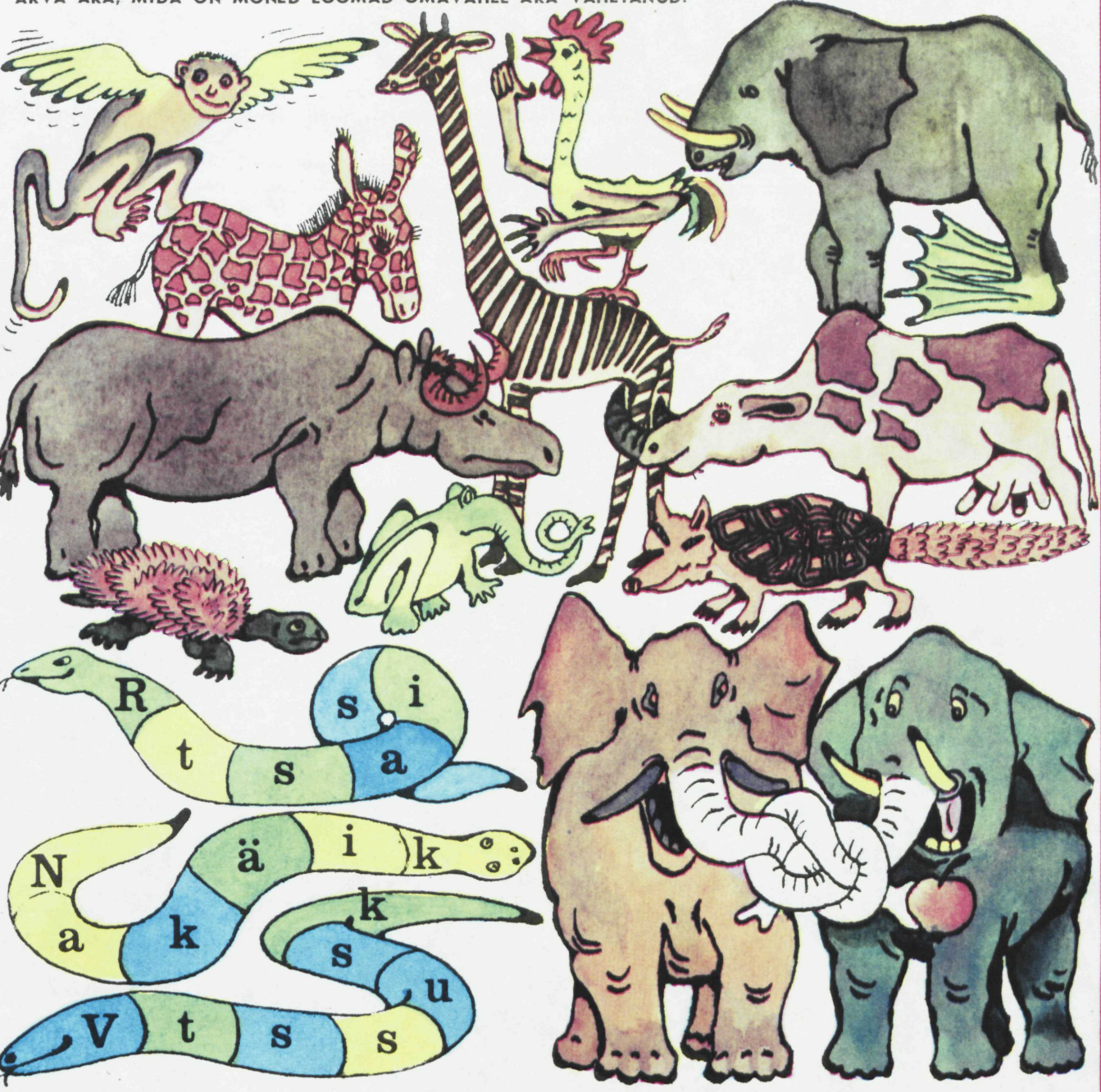
PANE LOOMAD RITTA RASKUSE JÄRGI.

D
K
R
I
I
R
E
H
I
A

◀ KÕRVALOLEVATEST TÄHTEDEST SAAD SIIS TEADA VÄIKESTE LOOMADE NIMETUSE.

ARVA ÄRA, MIDA ON MÕNED LOOMAD OMAYAHDEL ÄRA VAHETANUD!

KES ON NEED KOLM EESTIS ELAVAT ROOMAJAT!

KUMMA ELEVANDI KÄES ON ÕUN! LONDID VÄRVI ISE.

Lastejakiri «Täheke» nr. 8, 1989. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. EKP Keskkomitee Kirjastus. Toimetuse address: Tallinn 200 107, Pärnu mnt. 67-a. Toimetus käsikirju ei tagasta.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Märdi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Märdi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Kannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja E. Allikmaa 681-538, tehniline toimetaja A. Lill 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 14. 06. 1989. Trükkida antud 24. 07. 1989. Trükiarv 75 000. Õfsetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärvitõmmised 8,0. Tellimise nr. 2623. EKP Keskkomitee Kirjastuse trükkokoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt 67-a.

Esikaanel RAIVO JÄRVI joonistus

Детский журнал «Тяжеке» («Звездочка»). На эстонском языке. Выходит один раз в месяц. Типография Издательства ЦК КП Эстонии, Таллинн, 200090, Пярну маantee, 67-а. Адрес редакции: ЭССР Таллинн, 200107, Пярну маantee, 67-а. Цена 20 коп. Объем 2 печ. листа. Тираж 75 000. Заказ 2623.

joonistanud CURTI V...

Tartumaa

Joonistanud VIIVE NOOR

Tartumaa rahvarõivad kuuluvad Lõuna-Eesti rahvarõivarühma. Lõuna-Eesti eripäraks oli mitmete vanade tavade säilimine. Näiteks naistel kohtas seotavaid pealinikuid ning kokkuõmblemata vaipseelikuid.

Erilised olid Peipsi-äärsed kihelkonnad Kodavere ja Torma. Kodavere rõivastel kohtab vadja-, osalt venepäraseid iseärasusi.

PÕHJA-TARTUMAA

Torma rõivastel on ka põhja-eestilikke elemente, samuti ilmneb mitmeid venepäraseid jooni.

Naiste riietusse kuulusid särk, seelik, vöö, abielunaistel põll, enamasti ka kampsun või liistik (pihik). Nii meeste kui naiste peamiseks ülerõivaks (ka kõige pidulikumaks rõivaks) oli villasest riidest pikk-kuub.

TORMA

PALAMUSE

KODAVERE